

Anonüümseks muudetud versioon

Tölge

C-655/23 – 1

Kohtuasi C-655/23

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

7. november 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

26. september 2023

Hageja, kassaator ja vastustaja kassatsioonimenetluses:

IP

Kostja, vastustaja kassatsioonimenetluses ja kassaator:

Quirin Privatbank AG

[...]

BUNDESGERICHTSHOF

KOHTUMÄÄRUS

[...]

26. september 2023

Kohtuasjas

IP, [...],

hageja, kassaator ja vastustaja kassatsioonimenetluses,

[...]

ET

versus

Quirin Privatbank AG, [...] Berlin,

kostja, vastustaja kassatsioonimenetluses ja kassaator,

[...]

Bundesgerichtshofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus)
VI tsiviilkolleegium tegi 11. juuli 2023. aasta kohtuistungil järgmise [...]

kohtumääruse:

I Menetlus peatatakse.

II. Euroopa Kohtule esitatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT 2016, L 119, lk 1) tõlgendamiseks järgmised eelotsuse küsimused:

1. a) Kas isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 17 tuleb tõlgendada nii, et andmesubjektil, kelle isikuandmeid on vastutav töötleja nende edastamisega ebaseaduslikult avalikustanud, on õigus esitada vastutatava töötleja vastu kõnealuste isikuandmete uuest ebaseaduslikust edastamisest hoidumise nõue, kui ta ei nõua vastutavalt töötlejalt isikuandmete kustutamist?
 - b) Kas õigus esitada selline rikkumisest hoidumise nõue võib tuleneda (ka) isikuandmete kaitse üldmääruse artiklist 18 või isikuandmete kaitse üldmääruse mõnest muust sättest?
2. Juhul kui esimese küsimuse alaküsimusele a ja/või alaküsimusele b vastatakse jaatavalt:
 - a) Kas liidu õiguse alusel on rikkumisest hoidumise nõuet võimalik esitada vaid siis, kui karta on andmesubjektile isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevate õiguste edaspidist rikkumist (rikkumise kordumise oht)?
 - b) Kas rikkumise kordumise ohu esinemist eeldatakse – kui see on asjakohane – juba toime pandud isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumise alusel?
3. Juhul kui esimese küsimuse alaküsimusele a ja/või alaküsimusele b vastatakse eitavalt:

Kas isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 84 koostoimes artikliga 79 tuleb tõlgendada nii, et need võimaldavad liikmesriigi kohtul anda andmesubjektile, kelle isikuandmeid on vastutav töötleja nende edastamisega ebaseaduslikult avalikustanud, lisaks varalise või mittevaralise kahju eest hüvitise saamise õigusele isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 alusel ning isikuandmete kaitse üldmääruse artiklites 17 ja 18 sätestatud õigustele ka õiguse esitada vastutava töötleja vastu isikuandmete uuest ebaseaduslikust edastamisest hoidumise nõue riigisiseste õigusnormide alusel?

4. Kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et mittevaralise kahju eeldamiseks viidatud sätte tähenduses piisab pelgalt negatiivsetest tunnetest, nagu viha, pahameel, rahulolematus, mure ja hirm, mis iseenesest on osa üldisest igapäevaeluga seotud riskist ja mida sageli kogetakse iga päev? Või eeldab kahju olemasolu, et lisaks nendele tunnete oleks asjaomane füüsiline isik seatud ebasoodsamasse olukorda?
5. Kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et mittevaralise kahju eest ette nähtud hüvitise suuruse arutamisel on oluline kriteerium vastutava töötleja või volitatud töötleja või tema töötajate süü suurus?
6. Juhul kui esimese küsimuse alaküsimusele a, alaküsimusele b või kolmandale küsimusele tuleb vastata jaatavalt:

Kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et mittevaralise kahju eest ette nähtud hüvitise suuruse arutamisel võib hüvitise suurust vähendada tegurina arvesse võtta, et andmesubjektil on lisaks kahjuhüvitise saamise õigusele õigus esitada rikkumisest hoidumise nõue?

Põhjendused

- 1 I. Asjaolud ja põhikohtuasi
- 2 Hageja esitab kostja vastu isikuandmete edastamise tõttu rikkumisest hoidumise ja mittevaralise kahju hüvitamise nõude.
- 3 1. Hageja osales kostjast eraõigusliku panga korraldatud personali värbamise protsessis, mis toimus veebiportaali Xing kaudu. Selle käigus saatis kostja töötaja 23. oktoobril 2018 portaali sõnumirakenduse kaudu sõnumi, mis oli mõeldud üksnes hagejale, ka kolmandale isikule, kes värbamisprotsessis ei osalenud. Sõnumi sisu oli järgmine:

„Lugupeetud härra [IP], loodan, et Teil läheb hästi! Meie juhataja – R – leiab, et Teie profiil kauplajana on väga huvipakkuv. Paraku ei ole võimalik täita Teie palgaootusi. Ta saab pakkuda 80k + muutuvtasu. Kas seda arvestades oleks pakkumine Teie jaoks veel huvipakkuv? Jään ootama Teie vastust ja soovin teile head teispäeva algust. Lugupidamisega, I[...] J[...]“

- 4 Kolmas isik, kes oli mõnda aega tagasi töötanud koos hagejaga sama valdusettevõtja juures ja seetõttu teda tundis, edastas sõnumi hagejale ja küsis, kas sõnum on mõeldud hagejale ja kas ta otsib tööd.
- 5 2. Hageja väidab, et tema – mittevaraline – kahju ei seisne mitte abstraktses kontrolli kaotamises avalikustatud andmete üle, vaid selles, et konfidentsiaalsed andmed on nüüd teatavaks saanud vähemalt ühele kõrvalisele isikule, kes tunneb hagejat ja võimalikke uusi ning varasemaid tööandjaid. See annab alust eeldada, et samas valdkonnas tegutsev kolmas isik on sõnumis sisalduvad andmed edastanud või on neid teades saanud konkurendina võimalikele töökohtadele kandideerimisel eelise. Lisaks leiab ta, et „allajäämine“ palgaläbirääkimistel teeb talle häbi, mistõttu oleks ta kolmandad isikud, eelkõige võimalikud konkurendid sellest teavitamata jätnud.
- 6 Hageja palus kohustada kostjat edaspidi hoiduma töötlemast/töödelda laskmast hageja isikuandmeid, mis on seotud hageja kandideerimisega, kui seda tehakse nii, nagu see toimus portaali Xing kaudu F.W-le 23. oktoobril 2018 saadetud sõnumis, ning maksta hagejale mittevaralise kahju eest vähemalt 2500 euro suurust hüvitist.
- 7 3. Landgericht (esimese astme kohus) rahuldab hagi osaliselt, kohustas vastavalt hagi nõudele kostjat rikkumisest hoiduma ja mõistis kostjalt hageja kasuks välja 1000 eurot, millele lisandub viiuis. Kostja apellatsioonkaebuse peale muutis Oberlandesgericht (apellatsioonikohus) Landgerichti (esimese astme kohus) otsust mittevaralise kahju hüvitamise nõude osas ja jättis hagi selles osas rahuldamata.
- 8 Apellatsioonikohus leidis, et hagejal on õigus esitada kostja vastu isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 17 lõike 1 alusel nõue hoiduda tema isikuandmete töötlemisest, juhul kui see toimub sellisel kujul, nagu seda tehti vaidlusaluse sõnumiga. Nõutav kordumise oht on olemas. Seevastu puudub hagejal isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 kohane õigus kahjuhüvitisele, kuna seda, et hagejal oleks tekkinud kahju, ei ole tõendatud. On tõsi, et sellega, et isikuandmed on edastatud kõrvalisele kolmandale isikule, on rikutud andmekaitseõigust. Lisaks tuvastatud rikkumisele on rahalise hüvitise maksmise eelduseks aga konkreetse – ka mittevaralise – kahju tõendamine. Sellise kahju tekitamist ei ole hageja tõendanud. Ta on tõendanud ainult andmekaitseõiguse rikkumist. Isegi kui eeldada, et talle on tekitatud on „häbi“, ei saa seda käsitada mittevaralise kahjuna.
- 9 Hageja esitab selle peale apellatsioonikohtult menetlusloa saanud kassatsioonkaebuse, milles ta jääb oma nõuete juurde. Kostja palub oma kassatsioonkaebusega jätta hagi tervikuna rahuldamata.
- 10 II. Riigisiseseid õigusnormid, mis võivad olla kohtuasjas kohaldatavad

1. Saksamaa Liitvabariigi põhiseaduse (Grundgesetz, edaspidi „GG“) artikkel 2:

„Artikkel 2

(1) Igaühel on õigus vabale eneseteostusele, tingimusel et see ei riku teiste isikute õigusi, põhiseaduslikku korda või üldtunnustatud käitumisreegleid.

(2) [...]“

2. Tsiiviilseadustiku (Bürgerliches Gesetzbuch, edaspidi „BGB“) § 253:

„§ 253 Mittevaraline kahju

(1) Mittevaralise kahju rahalist hüvitamist saab nõuda ainult seaduses sätestatud juhtudel.

(2) Kui kehavigastuse ja tervise, vabaduse või seksuaalse enesemääramisõiguse kahjustamise korral on ette nähtud kahjuhüvitis, võib õiglast rahalist hüvitist nõuda ka kahju eest, mis ei ole varaline kahju.“

3. BGB § 823:

„§ 823 Kahju hüvitamise kohustus

(1) Isik, kes kahjustab tahtlikult või hooletuse tõttu õigusvastaselt teise isiku elu, keha, tervist, vabadust, omandit või muud õigust, peab hüvitama teisele isikule sellest tekkinud kahju.

(2) Sama kohustus kehtib isiku suhtes, kes rikub seadust, mis kaitseb teist isikut. Kui seaduse kohaselt on selle rikkumine võimalik ka ilma süüta, siis tekib hüvitamiskohustus üksnes süü esinemise korral.“

4. BGB § 1004 (käesolevas asjas analoogia alusel kohaldatav absoluutsete õiguste rikkumisele BGB § 823 lõike 1 tähenduses või kaitseseaduse rikkumisele BGB § 823 lõike 2 tähenduses):

„§ 1004 Kahjustamise lõpetamise ja kahjustamisest hoidumise nõue

(1) Kui omandit kahjustatakse muul viisil kui valduse äravõtmine või valduse üleandmisest keeldumine, võib omanik nõuda rikkujalt kõnealuse kahjustamise lõpetamist. Kui on oodata omandi uut kahjustamist, võib omanik esitada kahjustamisest hoidumise hagi.

(2) [...]“

11 III. Eelotsusetaotluse esitamine Euroopa Kohtule

12 Poolte kassatsioonkaebuste rahuldamine sõltub liidu õiguse tõlgendamisest.

- 13 1. Liidu õiguse kohaldatavus
- 14 Isikuandmete kaitse üldmäärus on kohaldatav ajaliselt (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 99 lõige 2) ja territoriaalselt (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 3 lõige 1). Määrus on kohaldatav ka sisuliselt (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 2 lõige 1). Kuna vaidlusalusest sõnumist nähtus hageja perekonnanimi, kasutatud kõnetusvormi kaudu isiku sugu, pooleliolev värbamismenetlus ning kostja suhtumine hageja kandideerimistaotlusse ja hageja palgaootus, mille suurusjärk avalikustati kaudselt, siis sisaldas sõnum isikuandmeid isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punkti 1 tähenduses. Seda seetõttu, et need andmed olid seotud füüsilise isikuga, kelle oli kostja (vastutav töötleja isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punkti 7 tähenduses), kelle käsutuses olid hageja kontaktandmed ja elulugu, tuvastanud või keda sai kostja tuvastada. Protsess, mille käigus saadab kostja töötaja veebiportaali sõnumirakenduse kaudu sõnumi kolmandale isikule, kujutab endast isikuandmete (osaliselt) automatiseeritud töötlemist edastamise teel avalikustamise kujul, mida on näitena nimetatud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punktis 2.
- 15 Kostja rikkus isikuandmete kaitse üldmääruse sätteid. Apellatsioonikohus tuvastas õigesti, et vaidluse esemeks olev hageja isikuandmete töötlemine kostja poolt oli isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 kohaselt ebaseaduslik ja eelkõige puudus selleks hageja nõusolek. Ka kostja ei väida, et töötlemine oleks olnud selle sätte kohaselt seaduslik.
- 16 2. Esimese eelotsuse küsimuse alaküsimused a ja b
- 17 „1a) [...]“
- 18 1b) [...]“
- 19 Hageja ei palu isikuandmete kaitse üldmäärust rikkudes töödeldud isikuandmeid kustutada, vaid soovib rikkumisest hoidumise hagiga ennetavalt takistada ebaseadusliku töötlemise kordumist. Kas hageja saab selle nõude esitamisel tugineda isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 17 lõikele 1, nagu on eeldanud apellatsioonikohus, on küsitav. Küsimus on kohtuasja lahendamise seisukohast määrav, seda ei ole Euroopa Kohtu praktikas selgitatud ja sellele ei saa ka muul viisil selget vastust anda.
- 20 Kohtuasjades, milles hagejad on esitanud internetiotsingumootorite käitajate vastu seoses teatavate tulemuslinkide kustutamise palvega ka rikkumisest hoidumise nõude, on eelotsusetaotluse esitanud kohus siiski leidnud, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 17 lõikes 1 sätestatud „õigust andmete kustutamisele“ ei või juba seetõttu, et andmesubjekt ei saa seda lõpuks hinnata ja vaidlusaluse andmetöötluse tehnilisi tingimusi arendatakse pidevalt edasi, kitsendada pelgalt andmete kustutamisele, vaid olenemata tehnilisest rakendusest hõlmab see ka nõuet hoiduda linkide uuesti kuvamist (vt eelotsusetaotluse esitanud kohtu 27. juuli 2020. aasta otsus VI ZR 405/18, ECLI:DE:BGH:2020:270720:UVIZR405.18.0, BGHZ 226, 285, punktid 1, 17, 6

35; 23. mai 2023. aasta otsus VI ZR 476/18, ECLI:DE:BGH:2023:230523UVIZR476.18.0, *juris*, punkt 28). Sellest on ilmselgelt lähtunud ka Euroopa Kohus oma 8. detsembri 2022. aasta otsuses kohtuasjas C-460/20 (vt Euroopa Kohtu [...], punktid 82 ja 83). Seda arvestades on eelotsusetaotluse esitanud kohus pidanud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 17 lõikest 1 tulenevat õigust esitada rikkumisest hoidumise hagi võimalikuks ka juhtudel, mil hagejad on lisaks oma isikuandmete kustutamisele hindamisportaali andmebaasist palunud hoiduda neid puudutava profiili avaldamisest selles portaalil (vt eelotsusetaotluse esitanud kohtu 12. oktoobri 2021. aasta otsus VI ZR 489/19, ECLI:DE:BGH:2021:121021UVIZR489.19.0, BGHZ 231, 263, punktid 3, 10; 13. detsembri 2022. aasta otsus VI ZR 54/21, ECLI:DE:BGH:2022:131222UVIZR54.21.0, AfP 2023, 149, punktid 3 ja 4, punkt 40).

- 21 See ei selgita siiski veel, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 17 saab pidada õiguse aluseks ka juhul, kui isik, keda tema isikuandmete ebaseaduslik töötlemine puudutab, ei nõua nende andmete kustutamist, vaid – nagu käesoleval juhul – soovib lisaks tekitatud mittevaralise kahju hüvitamise nõudele ennetavalt ära hoida isikuandmete kaitse üldmääruse oodatava uue rikkumise. Isegi kui isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 17 sõnastus õigust esitada rikkumisest hoidumise nõue ette ei näe, võiks sellele küsimusele jaatavat vastamist toetada tõsiasi, et vastutav töötleja saab rikkumisest hoidumise nõuet põhimõtteliselt täita nii, et ta kustutab ebaseaduslikult töödeldud isikuandmed, välistades sellega isikuandmete kaitse üldmääruse uue sarnase rikkumise. Kui andmesubjekt ei luba isikuandmeid kustutada, on tal õigus kasutada isikuandmete kaitse üldmääruse artiklist 18 tulenevaid õigusi (vt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 18 lõike 1 punkt b). Sellisel juhul tekib küsimus, kas andmesubjekti õigus töötlemise piiramisele vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artiklile 18 ja artikli 4 punktile 3 hõlmab ka õigust esitada rikkumisest hoidumise nõue eespool kirjeldatud tähenduses. See, kas isikuandmete kaitse üldmääruse sätetest – vajaduse korral ka isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 79 arvestades – tuleneb liidu õiguse kohane õigus esitada rikkumisest hoidumise nõue väljaspool eespool kirjeldatud olukordi, mille kohta on kõrgeima astme kohtud juba otsuse teinud, on kohtupraktikas ja kirjanduses vaidluse all [viide riigisisesele õiguskirjandusele].
- 22 3. Teine eelotsuse küsimus
- 23 „Kui esimese küsimuse alaküsimusele a ja/või alaküsimusele b vastatakse jaatavalt:
- 24 a) [...]
- 25 b) [...]“
- 26 Juba toimunud rikkumisele tuginev, kuid tulevikku suunatud rikkumisest hoidumise nõue eeldab riigisisese õiguse alusel, et edaspidi on karta hageja õiguse uusi rikkumisi, seega on olemas kordumise oht, kusjuures juba toimunud

rikkumise tõttu on selleks olemas faktiline eeldus, mida kostja võib siiski ümber lükata (väljakujunenud kohtupraktika; vt rikkumisest hoidumise nõude kohta informatsioonilise enesemääramise õiguse rikkumise korral vastavalt analoogia alusel kohaldatavale BGB § 1004 lõike 1 teisele lausele, BGB § 823 lõige 1, GG artikli 2 lõige 1 enne isikuandmete kaitse üldmääruse jõustumist eelotsusetaotluse esitanud kohtu 15. septembri 2015. aasta otsus VI ZR 175/14, ECLI:DE:BGH:2015:150915UVIZR175.14.0, BGHZ 206, 347, punkt 30; rikkumisest hoidumise nõuda kohta üldise isikuõiguse rikkumise korral vt nt eelotsusetaotluse esitanud kohtu 27. aprilli 2021. aasta otsus VI ZR 166/19, ECLI:DE:BGH:2021:270421UVIZR166.19.0, NJW 2021, 3334, punkt 21, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika). Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul peaks see rikkumisest hoidumise nõudmise õiguse olemusest tulenevalt kehtima ka siis, kui liidu õiguse alusel tuleneb see õigus isikuandmete kaitse üldmäärusest. Euroopa Kohtu praktikas ei ole seda aga veel selgitatud.

27 4. Kolmas eelotsuse küsimus

28 „Juhul kui esimese küsimuse alaküsimustele a ja b vastatakse eitavalt:

[...]“

29 Kui isikuandmete kaitse üldmääruse sätete kohaselt puudub liidu õiguse alusel õigus esitada rikkumisest hoidumise nõuet, siis tekib küsimus, kas selles osas lubab isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 84 koostoimes artikliga 79 tugineda riigisisesele õigusele või on see välistatud tulenevalt eesmärgist tagada järjekindel isikuandmete kaitse liidus (vt isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendused 9 ja 10). Ka seda küsimust ei ole Euroopa Kohus veel selgitanud ning see on kohtupraktikas ja õiguskirjanduses vaidluse all [...] [viide riigisisesele õiguskirjandusele]. Riigisisese õiguse kohaselt võib õigus nõuda rikkumisest hoidumist olla vastavalt analoogia alusel kohaldatava BGB § 1004 lõike 1 teisele lausele koostoimes BGB §-ga 823 olemas siis, kui karta on uusi rikkumisi (vt rikkumisest hoidumise nõude kohta informatsioonilise enesemääramise õiguse rikkumise korral vastavalt analoogia alusel kohaldatava BGB § 1004 lõike 1 teisele lausele, BGB § 823 lõige 1, GG artikli 2 lõige 1 enne isikuandmete kaitse üldmääruse jõustumist eelotsusetaotluse esitanud kohtu 15. septembri 2015. aasta otsus VI ZR 175/14, ECLI:DE:BGH:2015:150915UVIZR175.14.0, BGHZ 206, 347, punkt 18; rikkumisest hoidumise nõude kohta kaitseseaduse rikkumise korral BGB § 823 lõike 2 esimese lause tähenduses vt Bundesgerichtshofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus, BGH) 17. juuli 2008. aasta otsus I ZR 219/05, NJW 2008, 3565, punkt 13 ja seal viidatud kohtupraktika).

30 5. Neljas eelotsuse küsimus

31 „[...]“

32 a) Euroopa Kohus märkis 4. mai 2023. aasta kohtuotsuses C-300/21, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et pelgalt selle määruse sätete rikkumisest ei piisa, et tekiks õigus hüvitisele, vaid et lisaks

sellele on vajalik kahju tekkimine ([...] punkt 31 jj, punkt 42). Peale selle märkis Euroopa Kohus, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõikega 1 on vastuolus riigisisene õigusnorm või praktika, mille kohaselt eeldab selle sätte tähenduses mittevaralise kahju hüvitamine, et andmesubjektil tekkinud kahju oleks teatud raskusastmega [...]. Euroopa Kohus selgitas siiski ka seda (samas, punkt 50), et kahju teatud raskusastme eeldusest loobumine ei tähenda, et isik, keda puudutab isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumine, millel on tema jaoks negatiivsed tagajärjed, ei pea tõendama, et need tagajärjed kujutavad endast mittevaralist kahju selle määruse artikli 82 tähenduses. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 tõlgendamiseks viitas Euroopa Kohus veel põhjendustele 75 ja 85 (samas, punkt 37). Seal on kahju mõiste täpsustamiseks loetletud konkreetsed näited ja „mõni muu tõsine majanduslik või sotsiaalne kahju asjaomasele füüsilisele isikule“.

- 33 b) Arvestades isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumist vaidlusaluses asjas ja andmesubjekti väidetud tagajärgi, nimelt hirmu selle ees, et isikuandmed edastatakse samas valdkonnas tegutsevatele kolmandatele isikutele ja et kõrvalisele isikule saavad teatavaks konfidentsiaalsed asjaolud ning häbitunne, mille põhjustas palgaläbirääkimistel allajäämine, tekib käesolevas asjas otsuse tegemise seisukohast määrav küsimus, mis läheb üksikjuhtumist kaugemale ja millele ei ole Euroopa Kohus veel vastanud, nimelt kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellised negatiivsed tunded, nagu viha, pahameel, rahulolematuse, mure ja hirm edasiste rikkumiste ees, mure maine kahjustamise pärast, mis iseenesest on osa üldise igapäevaeluga seotud riskist ja mida sageli kogetakse iga päev, kujutavad endast juba mittevaralist kahju viidatud sätte tähenduses. Sellele küsimusele ei anna üheti mõistetavat vastust isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 82 ega selle põhjendused kahjuhüvitise kohta (vt kohtujuristi 27. aprilli 2023. aasta ettepanek kohtuasjas C-340/21, [...] punktid 70 ja 71 [...]).

34 6. Viies eelotsuse küsimus

35 „[...]“

- 36 a) Euroopa Kohus märkis 4. mai 2023. aasta kohtuotsuses C-300/21, et isikuandmete kaitse üldmäärus ei sisalda sätet, mille eesmärk oleks määratleda selle kahju hindamist reguleerivad õigusnormid, mida andmesubjekt määruse artikli 4 punkti 1 tähenduses võib nõuda määruse artikli 82 alusel, kui selle määruse rikkumisega on talle kahju tekitanud. Kuna valdkonnas puuduvad liidu õigusnormid, siis tuleb seega iga liikmesriigi õiguskorras kehtestada menetlusnormid hagidele, mille eesmärk on tagada õigussubjektidele artikliga 82 antud õiguste kaitse, ja eelkõige kriteeriumid, mis võimaldavad kindlaks määrata selle raames makstava hüvitise ulatuse, tingimusel et järgitakse võrdväarsuse põhimõtet ja tõhususe põhimõtet ([...] punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika, punkt 59).

- 37 Tõhususe põhimõtte kohta märkis Euroopa Kohus, et liikmesriigi kohtute ülesanne on kindlaks teha, kas riigisiseses õiguses ette nähtud tingimused, mille kohaselt määrab kohus kindlaks kahjuhüvitise, mis kuulub tasumisele isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 82 ette nähtud õiguse alusel, ei muuda liidu õigusega ja täpsemalt kõnealuse määrusega antud õiguste kasutamist praktikas võimatuks või ülemäära keeruliseks. Sellega seoses märkis Euroopa Kohus, et isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduse 146 kuuendas lauses on märgitud, et selle õigusakti eesmärk on tagada, et andmesubjektid saavad „täieliku ja tõhusa hüvitise kahju eest, mida nad on kandnud“, ja võttes arvesse isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 82 sätestatud hüvitise saamise õiguse kompenseerivat funktsiooni, tuleb sellele sättelegi tuginevat rahalist hüvitist pidada „täielikuks ja tõhusaks“, kui see võimaldab täielikult hüvitada selle määruse rikkumisega konkreetselt tekitatud kahju, ilma et täieliku hüvitamise jaoks oleks vaja välja mõista karistuslikku kahjuhüvitist ([...] punkt 56 jj).
- 38 b) Sellega ei ole aga veel piisavalt selgitatud, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõikes 1 mittevaralise kahju eest ette nähtud hüvitise suuruse arvutamisel saab olulise kriteeriumina lähtuda süü suurusest (vt selle kohta Bundesarbeitsgerichti (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim töökohus) eelotsusetaotluse kohtuasjas C-667/21 viies eelotsuse küsimus, ELT C 95, 28.2.2022, lk 13).
- 39 aa) Riigisiseses õiguses on sätestatud, et kui seadus näeb mittevaralise kahju eest ette õiglase rahalise hüvitise (mittevaralise kahju hüvitis), tuleb hüvitise suuruse arvutamisel arvesse võtta seda, et mittevaralise kahju hüvitisel on kaks funktsiooni. See peab tagama kahjustatud isikule kohase hüvitise mittevaralise kahju eest (kompenseeriv funktsioon). Sellega tuleb aga samal ajal arvesse võtta ka seda, et kahju tekitanud isik peab tagama kahjustatud isikule rahulolu selle eest, mida ta on teinud (rahuolu pakkuv funktsioon, BGB § 253 käsitlev väljakujunenud kohtupraktika, vt nt eelotsusetaotluse esitanud kohtu 8. veebruari 2022. aasta otsus VI ZR 409/19, ECLI:DE:BGH:2022:080222UVIZR409.19.0, VersR 2022, 635, punkt 11 ja seal viidatud kohtupraktika). On tõsi, et üldjuhul on prioriteetne kompenseeriv funktsioon. Kuna seadus nõuab siiski õiglast hüvitist, ei saa kompenseeriv funktsioon olla hüvitise suuruse arvutamisel ainsana määrav. Ei ole võimalik lähtuda üksnes kompenseerivast funktsioonist, sest mittevaralist kahju ei saa väljendada rahas ja rahalise kompenseerimise võimalused on piiratud. Rahulolu pakkuv funktsioon väljendab kahju tekitanud isiku ja kahjustatud isiku vahel kahjujuhtumist põhjustatud isiklikku suhet, mis oma olemuselt nõuab, et hüvitise suuruse arvutamisel võetakse arvesse juhtumi kõiki asjaolusid, mis on konkreetsele kahjujuhtumile iseloomulikud. Nende asjaolude hulka kuulub ka kahju tekitanud isiku süü suurus (vt eelotsusetaotluse esitanud kohtu viidatud otsus, punkt 12 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 40 bb) Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et nendest põhimõtetest lähtudes võib isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõikes 1 mittevaralise kahju eest ette nähtud hüvitise suuruse arvutamisel süüd – arvestades tõhususe põhimõtet – arvesse võtta siis, kui sellel hüvitisel on samamoodi nagu mittevaralise kahju

hüvitisel ka rahulolu pakkuv funktsioon, mis riigisisese õigusliku arusaama kohaselt ei ole karistusliku kahjuhüvitise põhjendus. Kohtujuristi 6. oktoobri 2022. aasta ettepanekust kohtuasjas C-300/21 saab välja lugeda, et asi võib olla nii ([...] punkt 29 [...]: „Tõlgendus, mis seostab mõiste „rikkumine“ automaatselt mõistega „hüvitis“, ilma et esineks vahepealset kahju, ei ühti seega isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 sõnastusega. See ei ole ka kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruses kehtestatud tsiviilvastutuse esmase eesmärgiga, milleks on just nimelt heastada andmesubjektile tekitatud kahju „täieliku ja tõhusa“ hüvitamise kaudu“). Seega võiks hindamisel, milline summa on kohane mittevaralise kahju „täielikuks ja tõhusaks“ hüvitamiseks, süüd ühe aspektina arvesse võtta. Kohtujurist on 25. mai 2023. aasta ettepanekus kohtuasjas C-667/21 siiski põhjendanud oma seisukohta, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõikes 1 mittevaralise kahju eest ette nähtud hüvitise suuruse arvutamisel ei ole süü suurus oluline, muu hulgas sellega, et kahjuhüvitis peab olema „täielik“ ([...] punkt 118 [...]).

41 7. Kuues eelotsuse küsimus

42 „Kui esimese küsimuse alaküsimusele a, alaküsimusele b või kolmandale küsimusele vastatakse jaatavalt: [...]“

43 Kui hagejale tuleb kohtuasjas anda liidu või riigisisese õiguse alusel õigus esitada rikkumisest hoidumise nõue, siis tekib küsimus, kas seda asjaolu saab isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõikes 1 mittevaralise kahju eest ette nähtud hüvitise suuruse arvutamisel – nõuet vähendavana – arvesse võtta. Riigisisese õiguse kohaselt tuleb moraalise kahju eest makstava rahalise hüvitise suuruse arvutamisel nõutava üldhinnangu puhul arvesse võtta ka otsust, millega kohustatakse rikkumisest hoiduma; otsus ja sellega seotud täitmisevõimalused võivad rahalise hüvitise nõudmise õigust mõjutada ja selle kahtluse korral isegi välistada (vt rahalist hüvitist üldise isikuõiguse süülise rikkumise korral käsitlev eelotsusetaotluse esitanud kohtu väljakujunenud praktika, nt 22. veebruari 2022. aasta otsus VI ZR 1175/20, ECLI:DE:BGH:2022:220222UVIZR1175.20.0, VersR 2022, 830, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika). Kas ja millises ulatuses (ainult vähendamine või ka täielik välistamine?) saab neid põhimõtteid tõhususe põhimõtet arvestades üle kanda isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 82 lõike 1 kohasele mittevaralise kahju eest hüvitise saamise õigusele, näib küsitav ja sellele ei saa Euroopa Kohtu senise praktika alusel anda selget vastust.

[...]